

УДК 329.78(477)

Багмет М.О., Корицька В.О., Миколаївський державний гуманітарний університет імені Петра Могили

Багмет Михайло Олександрович – закінчив Київський державний університет імені Тараса Шевченка. Доктор історичних наук, професор, академік Української академії історичних наук, член-кореспондент Української академії політичних наук, декан факультету політичних наук Миколаївського державного гуманітарного університету імені Петра Могили, директор Центру політичних досліджень. Відмінник освіти України. Має більше 360 наукових та науково-популярних публікацій, в тому числі 20 навчальних посібників, монографій та інших книг. Коло наукових інтересів – державотворчі та етнонаціональні проблеми.

Корицька Вікторія Олександрівна – магістр політології, закінчила факультет політичних наук Миколаївського державного гуманітарного університету імені Петра Могили, співробітниця відділу соціальної допомоги молоді Миколаївської обласної державної адміністрації. Коло наукових інтересів – вирішення молодіжних проблем в Україні.

Роль владних структур по виробленню молодіжної політики

У статті на документальних джерелах досліджуються проблеми молодіжної політики в Україні. Особлива увага зосереджується на співпраці органів державної влади і місцевого самоврядування із молодіжними організаціями.

In the article on the grounds of documents data author studies the issues of state policy in youth sphere in Ukraine. Particular attention is paid to the cooperation of state authorities and local self-government with youth organisations.

Державна молодіжна політика ставить за мету створення соціально-економічних, організаційно-правових умов для життєвого самовизначення молоді, реалізації її інтелекту, творчого потенціалу.

Відповідним міністерствам і відомствам доручено сприяти повноцінному представленню української молоді в міжнародних молодіжних установах та організаціях, її інтеграції у міжнародний молодіжний рух.

На місцеві органи виконавчої влади покладено завдання створення умов для діяльності молодіжних консультативно-дорадчих органів, залучення молоді до державної служби, сприяння розвитку прогресивних форм її самоврядування.

Все це вказує, що реалізація молодіжної політики для держави є пріоритетним і важливим напрямком. На сьогодні ще залишаються невирішеними:

- проблема зайнятості молоді, розширення надійних механізмів забезпечення державних гарантій працевлаштування молодих людей (зокрема випускників навчальних закладів, звільнених з армії), створення умов для розвитку їхньої підприємницької ініціативи [1];
- забезпечення молоді рівними можливостями щодо здобуття якісної освіти, у т.ч. вищої, незалежно від доходів та матеріального становища, запровадження механізму надання молодим громадянам пільгових довгострокових кредитів на здобуття освіти у вищих навчальних закладах;
- розширення системи соціального захисту й соціальної допомоги з урахуванням потреб різних соціальних, вікових груп молоді, широке залучення до цієї роботи громадських об'єднань, інших недержавних установ;
- активізація пропаганди здорового способу життя, створення умов для належного фізичного і морального виховання молодих людей;
- здійснення заходів щодо забезпечення молоді житлом, надання пільгових довгострокових державних кредитів молодим сім'ям і самотнім молодим громадянам на будівництво (реконструкцію) житла;
- поглиблення діяльності щодо підготовки і перепідготовки молодіжних працівників, сприяння вихованню та становленню лідерів і активістів громадських молодіжних і дитячих об'єднань [1, с. 2].

Взаємодія органів влади і молоді повинна охоплювати всі сфери суспільного життя і мати велику кількість різних форм. Прикладом такої взаємодії можуть бути:

- залучення молоді до вироблення програм молодіжної політики, а також вирішення усіх питань молодіжного розвитку;
- створення молодіжних координаційних рад при органах влади різних рівнів влади;

- створення кадрового резерву на державну службу з представників молодіжних громадських організацій;
- залучення молоді до державного управління через навчання в спеціалізованих закладах;
- розвиток молодіжних парламентів, адміністрації тощо при місцевих органах державної влади;
- сприяння молоді у зайнятті депутатських місць у представницьких органах влади через створення шкіл молодого політика, проведення семінарів, пільгових умов у реєстрації, часу використання ЗМІ тощо.

Перелічені форми вже існують в Україні. Але часто лише формально, погано охоплюють малі населені пункти, сільські місцевості.

Для молоді регіонів і сіл великою проблемою стає суттєвий брак інформації, або повний “диктат” місцевої влади. Важко говорити про молодіжну політику на селі, де 10 молодих людей і один сільський голова. Саме там велику роль можуть відіграти молодіжні організації, які створюють свої сільські структури [2, с. 3].

Але поряд з тим не можна песимістично стверджувати, що державні органи зовсім не піклуються проблемами майбутнього покоління, оскільки існує перелік державних програм, спрямованих на поліпшення існуючого становища в Україні. А, зокрема, 24 грудня 1999 року було створено молодіжну громадську організацію “Асоціація трудових об'єднань молоді України”. 28 серпня 2000 року вона зареєстрована в Міністерстві юстиції України за № 1489.

З метою підведення підсумків діяльності трудових об'єднань молоді в 2000 році, визначення основних завдань центрів соціальних служб для молоді, Асоціації ТОМ України щодо працевлаштування учнівської та студентської молоді у складі тимчасових трудових об'єднань 22-23 листопада 2000 року в м. Луганську з ініціативи Українського державного центру ССМ та Асоціації трудових об'єднань молоді України були проведені I Всеукраїнські збори трудових об'єднань молоді України, в яких взяли участь понад 150 делегатів з 25 регіонів України [2, с. 4].

Найближчим часом на засідання колегії Міністерства освіти та науки України буде розглянуто питання щодо створення умов для ефективної діяльності трудових об'єднань в трудовому семестрі цього року та надання допомоги Асоціації ТОМ України в поширенні її діяльності в навчальних закладах.

Проведено переговори з Міністерством транспорту України та досягнуто домовленість про пільговий проїзд учасників трудових об'єднань молоді, які будуть працювати під егідою АТО-Му на будівельних, сільськогосподарських та інших роботах. Ведуться переговори з Укравтодором, Міністерством аграрної політики України, Державним комітетом будівництва, архітектури та житлової політики України, провідними фірмами і сільськогосподарськими підприємствами з метою забезпечення учнів та студентів обсягом робіт під час літніх канікул. Крім цього, керівництво Асоціації ТОМ України веде переговори з керівництвом регіонів Російської Федерації, в які традиційно від'їжджали студентські будівельні загони з України. Ведуться переговори з фірмами Угорщини, Польщі, Югославії, Чехії, Словаччини з метою пошуку фронту робіт для трудових об'єднань молоді України [3, с. 5].

Виданий наказ голови державного комітету молодіжної політики, спорту і туризму про виконання Указу Президента України від 26 березня 2001 року № 203/2001 "Про Національну програму "Репродуктивне здоров'я 2001-2005" з метою поліпшення демографічної ситуації в державі, збереження репродуктивного здоров'я населення, охорони материнства і дитинства та зміцнення сім'ї, де передбачається:

- вживати заходи щодо висвітлення у засобах масової інформації матеріалів про демографічні проблеми суспільства та заходи, спрямовані на відтворення шлюбно-сімейної структури населення;
- сприяти поширенню соціальної реклами про збереження репродуктивного здоров'я, пропаганди здорового способу життя;
- надавати підтримку громадським організаціям, діяльність яких спрямована на реалізацію програм щодо формування здорового способу життя, планування сім'ї, безпечного материнства та відповідального батьківства;
- щороку здійснювати заходи в рамках всеукраїнського тижня збереження репродуктивного здоров'я, планування сім'ї [4, с. 6];
- через діяльність центрів сім'ї "Родинний дім" надавати молодим парам, які вирішили одружитися, інформаційно-консультативні послуги з питань планування сім'ї і збереження репродуктивного здоров'я;
- розширювати мережу жіночих кризових

центрів, шкіл для майбутніх матерів, клубів здорового способу життя тощо та сприяти їх діяльності;

- розробляти, видавати та розповсюджувати інформаційно-просвітницькі матеріали з питань збереження репродуктивного здоров'я, здорового способу життя для підлітків та молоді [4, с. 7].

Безперечно, однією з найголовніших питань молодіжної політики, на жаль, залишається питання боротьби із молодіжною злочинністю. Але ці прогалини були закриті із прийняттям Указу Президента України від 25 грудня 2000 року "Про Комплексну програму профілактики злочинності на 2001-2005 роки".

Було запропоновано наступні заходи боротьби:

1. Організаційно забезпечити відновлення діяльності громадських формувань з охорони громадського порядку у підвідомчих вищих навчальних закладах із залученням до їх роботи викладачів та студентів.

2. Здійснити науково-методичне забезпечення роботи підвідомчих вищих навчальних закладів з профілактики алкоголізму, наркоманії, тютюнопаління і СНІДу, пропаганди здорового способу життя серед студентської молоді [8].

6. Визначити на відповідних рівнях компетенцію місцевих служб у справах неповнолітніх, органів у справах сім'ї та молоді, центрів соціальних служб для молоді з питань забезпечення виявлення та обліку неблагополучних сімей, внести відповідні пропозиції щодо змін та доповнень до положень про структурні підрозділи органів місцевої виконавчої влади у справах сім'ї та молоді, служб у справах неповнолітніх, центрів соціальних служб для молоді.

Систематично здійснювати перевірку умов утримання в них неповнолітніх, надавати таким категоріям дітей адресну матеріальну допомогу. Забезпечити притягнення до відповідальності батьків за неналежне виховання, навчання та розвиток дитини [5, с. 9].

10. Продовжити практику проведення профілактичних рейдів по виявленню бездоглядних та безпритульних дітей, схильних до правопорушень, вживанню наркотичних речовин і алкогольних напоїв, які стали жертвами злочинної діяльності дорослих, із залученням представників служб у справах неповнолітніх, підрозділів кримінальної міліції у справах неповнолітніх, органів та закладів освіти, громадських організацій,

волонтерів [35, с. 10].

11. Запровадити проведення загальнодержавної профілактичної операції “Урок” з метою перевірки виконання вимог Закону України “Про освіту” в частині здобуття неповнолітніми загальної середньої освіти та запобігання поширенню бездоглядності, правопорушень серед них.

12. Вивчити питання та внести пропозиції керівництву Держкоммолодспорттуризму щодо запровадження комп’ютерного обліку неповнолітніх з неблагополучних сімей, схильних до вчинення правопорушень, жебракування, вживання наркотичних та токсичних речовин, алкогольних напоїв.

14. Забезпечити здійснення перевірок спільно з відповідними контролюючими та правоохоронними органами щодо додержання вимог законодавства з питань протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, правил торгівлі алкогольними напоями, відеопродукції, яка пропагує розпусту та насилля у місцях масового відпочинку молоді, закладах торгівлі тощо [11].

15. Здійснити заходи щодо забезпечення зайнятості молодих людей, які не мають постійних доходів і джерел для існування, збереження та підтримки діяльності існуючої мережі молодіжних центрів праці, бізнес-центрів, бізнес-інкубаторів, молодіжних бірж праці, установ соціального спрямування для молоді, а також інших закладів, діяльність яких спрямована на надання соціальних послуг молоді, сприяння її працевлаштуванню, організації дозвілля і відпочинку, інше [12].

17. Вжити заходів щодо розширення мережі центрів ресоціалізації наркозалежної молоді, їх нормативно-правового забезпечення [13].

24. З метою організації змістовного дозвілля, попередження негативних проявів серед молоді та неповнолітніх здійснити перевірку діяльності підліткових клубів за місцем проживання, в разі необхідності внести пропозиції органам місцевої виконавчої влади щодо відновлення роботи клубів, які були закриті або використовуються не за призначенням, передані комерційним структурам [14, с. 9].

26. З метою залучення молоді до активного громадського життя та запобігання її антисоціальної поведінці проводити всеукраїнські та регіональні масові молодіжні акції “Антинаркотик”, “Життя без паління”, “Тверезість”, “Молодь

проти злочинності”, інші.

27. Проводити благодійні культурно-освітні акції щодо попередження негативних проявів у молодіжному середовищі, пропаганди здорового способу життя із залученням Республіканського пересувного культурно-освітнього центру “Молодь України”.

28. Сприяти щотижневому виходу інформаційно-пізнавальної телепередачі “Дитяча лінія” на каналі УТ-1. Забезпечувати в ній вихід проблемних сюжетів з питань запобігання негативних проявів у дитячому середовищі, реалізації в Україні положень Конвенції ООН про права дитини, пропаганди загальнолюдських цінностей, здорового способу життя, збереження національних духовних традицій [15].

29. Сприяти започаткуванню на місцевих радіо-, телеканалах, в друкованих засобах масової інформації програм та рубрик з питань пропаганди здорового способу життя, правової освіти, запобігання негативним проявам у молодіжному та дитячому середовищах.

30. Запровадити проведення щорічних семінарів, нарад, “круглих столів” тощо з метою координації зусиль органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, громадських організацій, благодійних фондів і визначення заходів щодо профілактики негативних проявів серед дітей та молоді, запобігання бродяжництву [16].

36. Продовжити роботу щодо залучення дітей, підлітків, схильних до правопорушень, до занять фізичною культурою і спортом у ДЮСШ, СДЮШОР, спортивних секціях, дитячих підліткових клубах фізкультурно-спортивної спрямованості.

38. Здійснювати ефективний моніторинг та удосконалювати форми фізкультурно-спортивної роботи з підлітками, схильними до правопорушень, розробити методичні рекомендації для роботи дитячих молодіжних державних та громадських організацій фізкультурно-спортивної спрямованості [17].

Відомо, що у квітні 2001 року Україна заявила про намір вступити до ЄС у 2007 році. Рада Європи прийняла в грудні 1999 року “Загальну Стратегію Європейського Союзу для України”, що передбачає ряд напрямів співробітництва, у тому числі й напрямки молодіжної політики в Україні.

Світовий Молодіжний Форум, який є консультативним органом при Раді Європи, у 1998 році визначив загальні напрямки молодіжної

політики:

- узгодження у всіх країнах світу і закріплення у законодавстві основних принципів молодіжної політики до 2005 року; молодіжна політика має реалізуватися шляхом співпраці державних органів влади з молодіжними НДО [18];
- використовувати досвід передових і розвинених країн ООН у сфері формування та реалізації молодіжної політики; здійснювати підтримку Уряду країн, в яких державні органи допомагають у розвитку молодіжних об'єднань (МО) та молодіжного руху в цілому;
- сприяти співпраці МО на національному рівні та формуванню молодіжного об'єднання з ініціатив молодіжних НДО. Об'єднання повинне презентувати широкий спектр демократичних МО, офіційно визнаним Урядом, і мати вільний розвиток у перспективі;
- об'єднання повинне забезпечувати механізм взаємодії МО з органами державної влади з метою реального відображення молодіжних проблем у реалізації державної молодіжної політики;
- об'єднання повинне підсилювати свою діяльність у співробітництві з організаціями ООН, Європейського Молодіжного Форуму та іншими міжнародними структурами.

За ініціативою ООН ВМГО “Демократичні перетворення України” виступає з пропозицією створення недержавної структури Української молодіжної координаційної Ради для реалізації міжнародних молодіжних програм, яка буде координувати молодіжний рух України на міжнародному рівні, тісно співпрацюючи з Молодіжним відділом Генерального Секретаріату ООН. Така структура буде сповідувати світові демократичні принципи і буде відкритою для кожної молодіжної громадської організації України.

Формами співпраці Ради з органами державної влади можуть бути:

- 1) соціальна робота з молоддю сім'єю, особами з вадами, особами похилого віку тощо;
- 2) реалізація соціального замовлення держави через спільні міжнародні програми для зменшення соціальної напруги в окремих регіонах [1, с. 19];
- 3) формування молодіжної ідеології та виро-

блення рекомендацій щодо покращення молодіжної державної політики та пошуку ефективних шляхів імплементації необхідних рішень;

4) пошук обдарованої і талановитої молоді, здійснення освітньої програми для лідерів МО, допомога молоді у самореалізації в окремих видах діяльності;

5) спільна реалізація міжнародних програм в Україні в напрямках волонтерства, екології, молодіжної дії, працевлаштування тощо [1, с. 20].

Підсумовуючи вищевикладене, необхідно зазначити, що процес поглиблення соціально-економічних та політичних реформ потребує активної участі молоді, непереобтяженої стереотипами минулого, відкритої для сприйняття нового, збагаченої останніми досягненнями світової науки. Тому зростає увага суспільства до організованого молодіжного руху, який за останні роки став невід'ємною складовою структур самоорганізації суспільства, впливовим чинником реалізації державної молодіжної політики.

Встановлення контролю окремих впливових політиків, посадових осіб органів влади над молодіжним рухом або його частиною з метою використання у власних цілях створює умови для протистояння молодіжного середовища, що відбувається на фоні гострих соціальних проблем молоді.

Органам державної влади для переведення молодіжної політики на більш якісний рівень необхідно в подальшому передбачити:

- вдосконалення чинного законодавства щодо фінансової підтримки державою соціально значущих програм молодіжних організацій та посилення контролю за використанням бюджетних коштів. Механізм розподілу та використання бюджетних коштів має бути абсолютно прозорим, здійснюватися на тендерних засадах, як це прийнято в більшості цивілізованих країн світу. Необхідно встановити чіткі запобіжники вузькогруповим, корпоративним підходам в цьому питанні, поставити надійний бар'єр нецільовому використанню державних коштів. Існує необхідність у прийнятті нових законодавчих актів, зокрема Закону “Про соціальну роботу з дітьми та молоддю”, законодавчого врегулювання суспільно корисної волонтерської діяльності молоді, заохочення суб'єктів підприємницької діяльності, які надають робочі місця учнівській та студентсь-

- кій молоді у вільний від навчання час, та ін;
- оптимізацію принципів представництва молодіжних організацій у системі державного управління, що відповідають за вироблення й реалізацію молодіжної політики, недопущення встановлення монопольного впливу на її інституції тієї чи іншої політичної сили;
 - виховання у молодіжних лідерів вміння
1. Гонтарук О. Роль молодіжних громадських організацій в українському суспільстві // Молодь. Громадські організації. Громадянське суспільство. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції 27-28 вересня 2001 року, м. Київ. – С. 76.
 2. Там само. – С. 77.
 3. Анфілова Оксана. Влада і молодь: співпраця та шляхи порозуміння // Молодь. Громадські організації. Громадянське суспільство. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції 27-28 вересня 2001 року, м. Київ. – С. 82.
 4. Український державний центр соціальних служб для молоді. Лист № 01/27 від 18.01.2000 р. Директорам республіканського АР Крим, обласних, Київського та Севастопольського міських центрів соціальних служб для молоді. – С. 1.
 5. Там само. – С. 2.
 6. Наказ № 1132 від 26.04.2000 р. Про виконання Указу Президента України від 26 березня 2001 року № 203/2001 “Про Національну програму “Репродуктивне здоров’я 2001-2005”. – С. 1.
 7. Там само. – С. 2.
 8. Державний комітет молодіжної політики, спорту і туризму України. Наказ № 293 від 14.02.2001 р. Про реалізацію Указу Президента України від 25 грудня 2000 року № 1376/2000 “Про Комплексну програму

працювати спільно, узгоджено, враховуючи інтереси один одного, йти на компроміси;

- орієнтацію діяльності молодіжних організацій на вирішення реальних соціальних проблем молоді, спрямування зусиль у практичну площину.

Література

- профілактики злочинності на 2001-2005 роки”. – С. 2.
9. Там само. – С. 3.
 10. Там само. – С. 4.
 11. Там само. – С. 5.
 12. Там само. – С. 6.
 13. Там само. – С. 7.
 14. Там само. – С. 9.
 15. Там само. – С. 10.
 16. Там само. – С. 11.
 17. Там само. – С. 13.
 18. Гонтарук О. Роль молодіжних громадських організацій в українському суспільстві. // Молодь. Громадські організації. Громадянське суспільство. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції 27-28 вересня 2001 року, м. Київ. – С. 78.
 19. Там само. – С. 79.
 20. Там само. – С. 80.

Надійшла до редколегії 14.01.2004 р.